

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ UCRAINEANĂ

Clasa a IX-a

**Trunchi comun și curriculum de specialitate
pentru filiera teoretică, profilul uman, specializarea filologie**

- 2025 -

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura ucraineană (limbă maternă)*, destinată profilului filologie este elaborată în concordanță cu Legea educației 198/2023, cu documentele curriculare de referință aflate în vigoare. Potrivit noilor planuri-cadru de învățământ, aprobate prin OMEC nr., conform căruia elevii din cadrul învățământului liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie studiază 3 ore săptămânal în clasele a IX-a și a X-a și 5 ore pentru profil filologie în limba ucraineană maternă.

Finalitățile disciplinei se reflectă nemijlocit în competențe generale și în setul de valori enunțate în prezenta programă, din care derivă întreaga structură curriculară: competențe specifice, conținuturi ale învățării, sugestii metodologice.

Această programă școlară răspunde nevoii de reformă și adaptare curriculară la contextul actual al educației, având ca scop formarea unor competențe de comunicare în limba maternă ucraineană, solide, de gândire critică și de înțelegere a valorilor culturale și identitare specifice comunității ucrainene din România, în contextul multiculturalității și al apartenenței la spațiul european. Are un rol important în dezvoltarea identității lingvistice și culturale a elevilor aparținând minorității ucrainene, oferind un cadru coerent pentru aprofundarea, consolidarea cunoștințelor de limbă și literatură ucraineană. Prin intermediul ei, se urmărește nu doar transmiterea de noi informații, ci și formarea unor competențe de comunicare orală și scrisă, care să permită elevilor să utilizeze limba maternă în diferite contexte de viață.

Profilul filologic pune accent pe o abordare integrată a limbii și literaturii, cu accent pe dezvoltarea competențelor de receptare și producere a mesajelor, de analiză și interpretare a textelor, dar și de conservare a valorilor culturale ucrainene.

Curriculumul se bazează pe dezvoltarea competențelor, urmărind echilibrul între dimensiunea lingvistică și literară. Programă școlară pentru ciclul liceal continuă să pună accentul pe înțelegerea diferitelor tipuri de texte, pe sensibilitatea și rafinamentul în utilizarea limbii în producerea textelor oral și în scris, completate de aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.

Studiul limbii și literaturii maternă ucrainene la nivel liceal ocupă un loc fundamental în formarea personalității elevilor aparținând comunității ucrainene. Prin textele literare studiate, elevii descoperă valorile și reperatele morale, care le dezvoltă atitudini de respect față de propria identitate și față de identitatea celorlalți, depășind cu mult simpla însușire a cunoștințelor uzuale și memorarea de texte. Dezvoltarea gândirii critice reprezintă pilonul central al abordării moderne. Aceasta nu se limitează la a identifica idei, ci presupune capacitatea elevului de a cerceta contextul, de a evalua informația și de a formula argumente proprii.

Curriculumul se organizează conform unui principiu cronologic, fără a urmări însă abordarea tradițională a istoriei literare clasice. Operele moderne și contemporane sunt corelate cu cele din perioada studiată, având în vedere legăturile tematice și motiverice cu problemele esențiale ce definesc gândirea și sistemul de valori al epocii respective.

Orele de *Limba și literatura maternă ucraineană* la liceu sunt concepute ca un atelier complex de formare a personalității. Ele urmăresc deplasarea accentului de pe simpla achiziționare de cunoștințe pe structurarea de capacități, competențe și atitudini.

Activitatea din cadrul „Ateliere de creații” implică anual realizarea a două proiecte, coordonate de cadrele didactice, care presupun întâlniri cu oameni de cultură, poeți și scriitori contemporani având ca scop dezvoltarea competențelor lingvistice, consolidarea identității culturale, cât și legătura cu realitatea profesională. Întâlnirile pot dezvălui elevilor potențialul profesional al limbii maternă, arătând că a fi scriitor, jurnalist, traducător sau editor sunt profesii valoroase.

Atelierele de creație și dialogul cu poeții și scriitorii contemporani nu sunt simple activități extrașcolare, ci piloni esențiali ai educației în limba maternă ucraineană. Ele asigură că limba nu este doar memorată, ci trăită, simțită și creată, garantând astfel că generațiile viitoare vor prețui și vor dezvolta în continuare acest important element al identității lor. Prin aceste metode, elevii sunt transformați din simpli consumatori de cultură în creatori și promotori activi ai acesteia.

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă ucraineană* are următoarea structură:

1. Notă de prezentare;
2. **Competențe generale:** abilități de comunicare și competențe cognitive care vizează comunicarea orală, înțelegerea și exprimarea verbală, înțelegerea și interpretarea textelor scrise, compunerea textelor scrise, precum și sensibilitatea și discernământul în utilizarea limbajului;
3. **Competențe specifice** (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);
4. **Domenii de conținut și conținuturi de învățare** care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități
 - lista autorilor recomandați
 - domenii problematice, teme care provoacă reflecție
 - teme și opere literare recomandate pentru atelierul de interpretare a operelor;
5. **Exemple și activități de învățare:** exemple recomandate de activități de învățare care pot contribui la dezvoltarea competențelor specifice prin integrarea conținutului;
6. Sugestii metodologice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.
CG2	Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.
CG3	Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.
CG4	Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

**COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)**

CG 1 - Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.

Clasa a IX-a
<p>CS 1.1. Analizarea ideilor, structurii și mijloacelor lingvistico-stilistice ale textelor pentru a modela propria scriere.</p> <p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea scopului comunicării, a tipului de text și a intenției emițătorului; - identificarea structurilor comune și a diferențelor dintre două texte (informativ, narativ, argumentativ) și a cadrului comunicativ; - formularea ideilor principale și diferențierea detaliilor; - stabilirea legăturilor logice (succesiune, cauză–efect, opoziție); - exprimarea unei concluzii sintetice asupra mesajului receptat. <p>Curriculum de specialitate (CS):</p> <ul style="list-style-type: none"> - activarea cunoștințelor anterioare și clarificarea așteptărilor prin întrebări-ghid; - analizarea textelor audio/video prin notarea ideilor principale și a expresiilor-cheie; - identificarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale și explicarea rolului lor în înțelegerea mesajului.
<p>CS 1.2. Selectarea informațiilor relevante și structurarea lor în funcție de scopul comunicării.</p> <p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> - extragerea informațiilor semnificative pentru rezumat, fișă sau prezentare; - organizarea informațiilor în tabele, diagrame și hărți conceptuale; - selectarea citatelor și argumentelor utile din surse diferite (text, imagine, audio-video); - compararea informațiilor din mai multe surse și structurarea lor într-un plan logic. <p>Curriculum de specialitate (CS):</p> <ul style="list-style-type: none"> - susținerea unor prezentări scurte structurate pe baza unei fișe, a unui plan sau a unui suport vizual; - descrierea și interpretarea unui grafic sau a unei imagini în relație cu textul analizat; - utilizarea adecvată a elementelor de expresivitate orală (voce, ritm, gesturi, postură) pentru claritate și coerență.
<p>CS 1.3. Recunoașterea elementelor de coeziune, a intenției comunicative și a atitudinii autorului.</p> <p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea conectorilor, pronomelor anaforice, repetițiilor, sinonimelor și marcătorilor temporali; - analiza tonului și a atitudinii autorului; - observarea mijloacelor lingvistice care susțin intenția de comunicare (informare, convingere, critică, ironie); - compararea modului în care autori diferiți exprimă idei sau emoții similare; - redactarea unei scurte analize privind relația dintre limbaj și efectul asupra receptorului. <p>Curriculum de specialitate (CS):</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea strategiilor de comunicare incorectă (inclusiv în mass-media); - adecvarea tonului și a limbajului la intenția comunicativă în răspunsuri analitice scurte;
<p>CS 1.4. Analizarea mesajelor media (audio, video, digitale) pentru a înțelege scopul, tonul și impactul acestora.</p> <p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea scopului și tipului de mesaj (informativ, persuasiv, educativ, publicitar); - observarea mijloacelor vizuale și sonore care susțin sensul; - evaluarea credibilității sursei și a intenției emițătorului; - compararea unui text scris cu versiunea sa multimedia; - argumentarea opiniei personale privind impactul emoțional și social al mesajului. <p>Curriculum de specialitate (CS):</p> <ul style="list-style-type: none"> - oferirea și integrarea feedback-ului constructiv, pe baza unor criterii clare (claritate, ton, argumente, limbaj); - analiza influenței elementelor verbale și nonverbale (voce, gesturi, structură) asupra impactului mesajului;

Clasa a IX-a

- realizarea unui mesaj educativ în format digital (prezentare/clip) însoțit de autoanaliză.

CG 2 - Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.**Clasa a IX-a****CS 2.1. Formularea de enunțuri clare și corecte, adaptate contextului și interlocutorului.****Trunchiul comun (TC)**

- identificarea și aplicarea corectă a structurilor gramaticale și a vocabularului adecvat contextului;
- formularea de mesaje clare și coerente, cu respectarea convențiilor de politețe și adaptarea la interlocutor;
- utilizarea unui limbaj adecvat în funcție de vârstă, statut, rol și situație;
- exprimarea emoțiilor și opiniilor prin mijloace lingvistice și nonverbale adecvate contextului social și cultural;
- reformularea ideilor pentru asigurarea înțelegerii corecte a mesajului transmis.

Curriculum de specialitate (CS):

- folosirea mijloacelor de coeziune în redactare sau în discursul pregătit, pentru claritate și unitate;
- analiza ideilor și a argumentelor, cu formularea unor răspunsuri adecvate situației;
- evidențierea rolului paragrafelor (introducere, cuprins, concluzie) în organizarea logică a unui text sau discurs.

CS 2.2. Redactarea de texte funcționale, descriptive, narative, argumentative și reflexive.**Trunchiul comun (TC)**

- aplicarea etapelor procesului de scriere (planificare, redactare, revizuire);
- redactarea textelor uzuale (scrisoare, mesaj, anunț, articol, postare informativă);
- elaborarea de compuneri narative și descriptive cu structură clară și logică;
- scrierea de texte argumentative simple, cu idei susținute prin exemple și justificări;
- valorificarea experienței personale și a lecturilor în redactarea textelor reflexive.

Curriculum de specialitate (CS):

- rescrierea textelor prin modificarea registrului (formal ↔ informal) pentru adecvare la context;
- realizarea unor texte creative pe baza unui suport vizual sau literar (imagine, citat, poem clasic);
- integrarea elementelor vizuale (hărți ale ideilor, schițe, suport vizual) ca suport de planificare și organizare a scrierii.

CS 2.3. Exprimarea creativă și expresivă în texte narative și reflexive.**Trunchiul comun (TC)**

- identificarea și folosirea figurilor de stil potrivite scopului comunicării;
- adaptarea tonului, ritmului și vocabularului la publicul și mesajul vizat;
- exprimarea originală a trăirilor și atitudinilor prin combinații narative și descriptive;
- utilizarea expresivă a limbii în contexte creative (poezie, jurnal, monolog interior, text liber).

Curriculum de specialitate (CS):

- dezvoltarea expresivității prin utilizarea conștientă a figurilor de stil în formulări personale;
- adaptarea tonului și a ritmului discursului pentru a evidenția intenția comunicativă și nuanțele emoționale în producții orale sau scrise.

CS 2.4. Utilizarea resurselor diverse (dicționare, surse online, materiale media) pentru îmbogățirea și perfecționarea propriile texte.

Clasa a IX-a**Trunchiul comun (TC)**

- identificarea și selectarea surselor variate de informații (dicționare, platforme online, materiale media) adecvate scopului comunicativ;
- aplicarea informațiilor preluate din surse diferite pentru îmbogățirea și clarificarea textelor proprii;
- redarea și parafrizarea conținuturilor preluate, cu menționarea sursei;
- elaborarea unui text informativ scurt, bazat pe informații din surse media, cu respectarea normelor lingvistice și a coerenței mesajului.

Curriculum de specialitate (CS):

- utilizarea informațiilor preluate din surse variate pentru a completa și clarifica un mesaj propriu;
- exprimarea unor idei personale prin selectarea adecvată a resurselor lingvistice și culturale disponibile.

CG 3 - Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.**Clasa a IX-a****CS 3.1. Participarea activă la conversații, dezbateri, interviuri și proiecte colaborative.****Trunchiul comun (TC)**

- recunoașterea regulilor de bază ale conversației și a formulelor de adresare adecvate în diverse contexte;
- explicarea rolului regulilor conversației și al formulelor de adresare în eficiența dialogului;
- implicarea activă în dialoguri tematice, cu respectarea normelor conversației și a adresării adecvate contextului;
- ascultarea activă și formularea punctelor de vedere în cadrul dialogului, cu identificarea relațiilor dintre idei și argumente;
- colaborarea eficientă în realizarea unor sarcini comune (proiecte, prezentări, interviuri) și formularea de concluzii colective sau decizii;
- evaluarea procesului de colaborare și a modului în care au fost respectate regulile de comunicare.

Curriculum de specialitate (CS):

- ancorarea intervențiilor în contextul istoric/cultural al textelor discutate (exemple scurte).

CS 3.2. Ascultarea activă și formularea de răspunsuri, întrebări, clarificări și reformulări.**Trunchiul comun (TC)**

- identificarea întrebărilor necesare pentru clarificarea unui mesaj și a expresiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);
- explicarea rolului întrebărilor pentru clarificare și al reformulării în îmbunătățirea comunicării;
- utilizarea întrebărilor de clarificare și a reformulării ideilor interlocutorului pentru menținerea unui dialog fluent;
- oferirea de feedback constructiv, cu aprecierea modului în care răspunsurile contribuie la o comunicare cooperantă;
- formularea de răspunsuri argumentate, în ton cooperant, cu utilizarea strategiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);
- evaluarea procesului de comunicare, cu identificarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit în gestionarea conversației și a feedback-ului.

Curriculum de specialitate (CS):

- strategii de reluare/încheiere a conversației; depășirea dificultăților de înțelegere.

CS 3.3. Formularea punctelor de vedere, a acordului sau dezacordului, în mod argumentat și adaptat situației de comunicare.**Trunchiul comun (TC)**

- identificarea formulărilor și structurilor pentru exprimarea opiniilor, acordului și dezacordului, precum și a conectorilor logici și a tranzițiilor;
- explicarea rolului argumentelor și contraargumentelor echilibrate în construcția unui discurs coerent și logic;
- utilizarea unui ton respectuos și constructiv în formularea opiniilor și argumentelor, susținute prin exemple relevante;
- analiza argumentelor și contraargumentelor, cu evidențierea relațiilor logice dintre ele;
- formularea și susținerea unui punct de vedere sau a unei concluzii, cu utilizarea de exemple clare și conectori logici;
- evaluarea structurii unui discurs sau argument, cu aprecierea echilibrului între argumente și contraargumente și a relevanței exemplilor.

Clasa a IX-a**Curriculum de specialitate (CS):**

- stabilirea legăturilor dintre text și contextul istoric sau cultural, pentru înțelegerea profundă a sensului;
- identificarea tiparelor culturale, a asemănarilor și deosebirilor și formularea mesajului-cheie sau a moralei textului în raport cu relevanța actuală;
- identificarea stereotipurilor și formularea de contraargumente fundamentate pe surse credibile, în scopul dezvoltării gândirii critice.

CS 3.4. Adaptarea limbajului la diferite registre (formal, colocvial, academic, media).**Trunchiul comun (TC)**

- alegerea limbajului adecvat scopului comunicativ și interlocutorului, pentru transmiterea clară și coerentă a mesajului;
- identificarea și diferențierea stilurilor de comunicare (formal, colocvial, academic) în funcție de context;
- ajustarea limbajului și a tonului la mediul educațional, profesional sau digital;
- aplicarea regulilor de etichetă și de comunicare responsabilă în mediul online;
- integrarea elementelor culturale și interculturale în exprimarea orală și scrisă.

Curriculum de specialitate (CS):

- rescrierea unui mesaj scurt, adaptându-l la un registru formal sau informal, în funcție de publicul vizat.

CG 4. Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.**Clasa a IX-a****CS 4.1. Aplicarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte orale și scrise.****Trunchiul comun (TC)**

- aplicarea corectă a regulilor de ortografie și punctuație în toate textele;
- utilizarea corectă a structurilor gramaticale, incluzând acordurile și timpurile verbale;
- respectarea regulilor de scriere privind formatarea și punctuația;
- identificarea și corectarea greșelilor frecvente de scriere;
- explicarea normelor gramaticale și de punctuație prin exemple clare.

Curriculum de specialitate (CS):

- aplicarea regulilor de formatare a unui text (titlu, alineat, listă) pentru claritate și organizare;
- realizarea unor corecturi tipografice de bază, în acord cu modelul oferit.

CS 4.2. Identificarea și explicarea structurilor lingvistice și a valorii expresive a acestora.**Trunchiul comun (TC)**

- identificarea categoriilor gramaticale și a structurii sintactice a propozițiilor;
- explicarea modului în care elementele gramaticale contribuie la claritatea și semnificația propoziției;
- analizarea efectului stilistic al diferitelor structuri gramaticale în texte;
- identificarea variațiilor de vocabular și a modului în care acestea susțin intenția comunicativă;
- corelarea structurii gramaticale și lexicale cu mesajul și efectul estetic al textului.

Curriculum de specialitate (CS):

- Analiza modului în care structurile gramaticale influențează sensul textelor.
- Explorarea variațiilor de vocabular (sinonime, antonime, câmpuri lexicale) pentru a înțelege nuanțele stilistice și pentru a formula interpretări mai clare.

CS 4.3. Utilizarea conștientă, corectă și expresivă a resurselor lingvistice în producerea și revizuirea mesajelor orale și scrise.**Trunchiul comun (TC)**

- selectarea cuvintelor și a structurilor care asigură un mesaj clar, coerent și cu impact;
- utilizarea expresiilor idiomatice, a sinonimelor și a neologismelor într-un mod adecvat;
- respectarea normelor gramaticale și stilistice pentru menținerea preciziei și corectitudinii textelor orale și scrise;
- corectarea și îmbunătățirea textelor pe baza feedback-ului primit;

Clasa a IX-a

- evaluarea progresului în abilitățile lingvistice și stilistice, cu identificarea punctelor forte și a aspectelor ce necesită îmbunătățiri.

Curriculum de specialitate (CS):

- revizuire colegială ghidată (rubrică: coerență, coeziune, adecvare).

CS 4.4. Interpretarea și valorificarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare, sociale și creative.

Trunchiul comun (TC)

- recunoașterea și analizarea valorilor reflectate în texte literare și nonliterare, legate de aspecte culturale, morale și sociale;
- compararea tematicii și motivelor culturale din literatura ucraineană cu cele din literatura română sau europeană;
- crearea de texte și proiecte care reflectă și promovează identitatea culturală și diversitatea;
- folosirea limbajului și a formelor de expresie culturală pentru a manifesta respectul față de alte culturi și pentru a susține cooperarea interculturală.

Curriculum de specialitate (CS):

- analiza prejudecăților/distorsiunilor media și efectul asupra percepției publice.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi (CS)
<p>1.1. Comunicare orală</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Fundamentele comunicării orale: emițător – mesaj – receptor – cod – canal – context; tipuri de comunicare (formală / informală; verbală / nonverbală / paraverbală); funcțiile comunicării în interacțiunea cotidiană. ● Exprimarea opiniilor și atitudinilor: formule de opinie, acord / dezacord; justificare simplă a punctului de vedere; exprimarea emoțiilor prin mijloace verbale și nonverbale. ● Participarea la conversații și discuții: inițierea, menținerea și încheierea dialogului; conversații tematice despre școală, familie, tradiții, comunitate; mini-dezbateri și discuții ghidate; întrebări pentru clarificare și reformulare. ● Registre, adecvare și etichetă conversațională: limbaj adecvat interlocutorului și situației; reguli de politețe (salut, adresare, mulțumire, scuză, felicitare); adecvarea limbajului la context școlar, familial, digital. ● Mesaje orale – tipuri și funcții: relatare și descriere orală; argumentare simplă; prezentări scurte cu tematică culturală ucraineană. ● Texte-suport și interacțiuni: dialoguri autentice, interviuri scurte, fragmente audio/video (povești, cântece, tradiții, reportaje); conversație cotidiană, discuție ghidată, mini-dezbateri, prezentare orală, activități de colaborare. <p><i>Observații: Activitățile vizează dezvoltarea comunicării în situații reale, folosind noțiuni de bază privind intenția, tonul și structura mesajului. Interacțiunile se construiesc gradual (dialog – conversație ghidată – scurte-dezbateri), cu integrarea contextelor digitale. Nu se urmăresc modele retorice complexe.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de înțelegere orală globală/selectivă/detaliată pe: cântece, audiobook-uri, piese radiofonice, reportaje, podcasturi (luare de notițe, cuvinte-cheie). • Semnale verbale, nonverbale și paraverbale în interacțiune (articulație, intonație, ritm, timbru; gesturi, mimică, postură, contact vizual; pauze, volum). • Structurarea intervențiilor orale și utilizarea limbii standard în conversații de clasă, lucru în grup, discuții formalizate; notițe scurte/abrevieri în timpul ascultării. • Citire expresivă; prezentări scurte; dramatizare/punere în scenă a unei scene-cheie sau poezii. • Feedback bazat pe criterii (conținut/structură/verbal/nonverbal): autoevaluare, evaluare între colegi, conversație critică constructivă.
<p>2.1. Scriere și redactare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Funcțiile scrierii: transmiterea informației, descrierea unei situații, persoane sau tradiții, relatarea de evenimente, exprimarea unei opinii sau impresii, formularea de cereri și comunicări practice. ● Etapele redactării: planificare (idei-cheie, schiță, structură), redactare (paragraf clar), revizuire (limbaj, coerență, ortografie), forma finală (claritate, organizare, lizibilitate). ● Tipuri de texte scrise: texte funcționale (mesaj, e-mail, anunț, invitație, cerere), texte școlare (compunere descriptivă / narativă, rezumat, caracterizare, comentariu scurt), texte argumentative simple (opinie + justificare), texte culturale (fișă de lectură, jurnal de lectură, prezentare culturală). ● Constituirea textului: conectori simpli (ordine, cauză–efect, opoziție), paragrafe logice, vocabular adecvat temei și contextului, 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza textului ca model de scriere: structură (introducere–cuprins–încheiere), paragrafe, coeziune/coerență (conectori, reluări), mijloace stilistice și efectul lor. • Utilizarea resurselor variate pentru documentare: presă, enciclopedii, baze de date online, dicționare digitale, e-book-uri; utilizare critică și corectă a surselor. • Tipuri de texte nonliterare: informative (raport, știre, e-mail/SMS/chat), apelative (publicitar/flyer/afiș), instructive (instrucțiuni/descriere de produs). • Exerciții de rescriere cu schimbare de registru (formal — informal); conștientizarea efectului produs de text. • Multiperspectivitate în redactare și argumentare (integrarea opiniilor personale, adaptarea la destinatar/context).

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi (CS)
	<p>coeziune prin reluări, pronume, marcatori temporali.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Norme de scriere: reguli de ortografie și punctuație de bază; despărțirea în silabe; scrierea corectă a cuvintelor uzuale și culturale; folosirea majusculei; formulări clare și precise. • Integrarea surselor în scriere: extragerea informațiilor din texte scurte, completarea tabelelor / listelor / hărților conceptuale, parafrază simplă, citare elementară (autor – titlu); texte-suport literare și nonliterare, modele de cerere, e-mail, fișă, jurnal, postare și comentariu digital. <p><i>Observații: Redactarea urmărește claritate, coerență și adecvare, fără eseuri complexe sau tehnici avansate. Activitățile includ modele, reorganizări și rescrieri adaptate nivelului funcțional</i></p>	
<p>3.1. Lectură</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Strategii de lectură: lectură globală (tema generală și situația), lectură selectivă (informații relevante), lectură detaliată (indicii lingvistice și narative), identificarea ideilor principale și secundare, hărți conceptuale pentru organizarea informației. • Tema, mesajul și intenția autorului: teme fundamentale (adolescență, familie, tradiție, iubire, natură), mesaj central (moral, emoțional, social), intenția autorului (a emoționa, a descrie, a provoca reflecție), public-țintă. • Elemente de analiză ale textelor: structură simplă (introducere – dezvoltare – final), personaje (roluri, trăsături explicite / implicite), spațiu, timp, conflict simplu, marcatori de coeziune, tonul textului. • Compararea informațiilor din surse diferite: text literar ↔ imagine / grafic / material video; asemănări și diferențe; mini-portofolii de comparații. • Analiza mesajelor media: scop comunicativ, mijloace vizuale și sonore, tehnici persuasive de bază, credibilitatea sursei. • Opinie personală argumentată: interpretare proprie, motive și exemple, conectori simpli, respectarea altor puncte de vedere. • Sinteze și rezumate scurte, extragerea elementelor esențiale, hărți de idei, diagrame Venn, mini-postere cu idei principale. <p><i>Observații: analiza vizează recunoașterea și descrierea, fără terminologie teoretică avansată; accent pe legătura text–elev–experiență.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehnici de lectură: lectură globală/diagonală/selectivă/detaliată; secvențe „înainte–în timpul–după” (activare cunoștințe, cuvinte-cheie, rezumat). • Texte resursă: literare (acțiune, narator, personaje, conflict, elemente de teorie a dramei); nonliterare continue și discontinue (scheme, hărți conceptuale). • Media pentru lectură și analiză: film/scurtmetraj/ecranizare, piese radiofonice/audiobook, media online și tipărită; analiză de imagine (denotație/conotație), cameră/perspectivă/iluminare/montaj, nivel auditiv (dialoguri, muzică, efecte). • Analize interculturale ale textelor/filmului; conexiuni ucrainean–român în lecturi cu accent pe interculturalitate; prelucrarea rezultatelor în produse (afiș, prezentare, eseu).
<p>4.1. Elemente de construcție a comunicării</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Norme de ortografie și punctuație (nivel funcțional): scrierea corectă a vocalelor și consoanelor specifice limbii ucrainene; utilizarea semnelor de punctuație în propoziții simple; scrierea corectă a numelor proprii, sărbătorilor, toponimelor; despărțirea în silabe; folosirea apostrofului și a semnelor speciale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Observarea coeziunii/coerenței în texte-model (conectori, reluări, repetiții semnificative) și raportarea la propria scriere. • Studiarea mijloacelor lingvistico-stilistice (figuri, registru, ritm, punctuație expresivă) și a efectului asupra receptorului.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi (CS)
	<ul style="list-style-type: none"> ● Structuri morfologice și sintactice de bază: părți de vorbire uzuale; acorduri fundamentale; timpuri verbale de bază; propoziția simplă și funcțiile principale; fraze scurte cu conectori simpli. ● Coeziune și coerență: conectori de bază (ordine, cauză–efect, opoziție); reluarea informației prin pronume și sinonime; organizarea paragrafului (idee principală + detalii); secvențialitate logică în texte scurte. Resurse lexicale și semantice: sinonime, antonime, cuvinte polisemantice, expresii idiomatice și cuvinte afective; diferențierea sensului literal / figurat; utilizarea adecvată a neologismelor. ● Mijloace stilistice uzuale: metafora simplă, comparația, personificarea, epitetele afective, rolul expresiv al repetiției. ● Planificarea – redactarea – revizuirea textului și integrarea informațiilor din surse variate (text, imagine, audio). <p><i>Observații: nivel funcțional, orientat spre folosirea corectă a limbii în situații reale, fără terminologie lingvistică avansată.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza tipurilor de texte (narativ, descriptiv, argumentativ) pentru identificarea particularităților de structură și expresivitate; transfer în redactare. • Etape de scriere aplicate pe texte nonliterare (tip, structură, fir logic, construcție lingvistică).
5.1. Elemente de interculturalitate	<ul style="list-style-type: none"> ● Elemente culturale, istorice și sociale reflectate în texte: repere culturale ucrainene (familie, tradiții, simboluri, spații culturale), valori și atitudini transmise prin folclor, literatură și texte nonliterare; elemente de patrimoniu (рушник, хага, калина, Десна, козацтво); legătura tradiție–identitate personală. ● Comparații între teme și motive culturale: asemănări și diferențe între motive din literatura ucraineană și română/europeană (familia, copilăria, natura, eroismul); exemple din folclor ucrainean și românesc. ● Identitate, perspectivă și puncte de vedere multiple: ton narativ și poziționarea autorului; comparații între perspectiva copilului, adultului, naratorului-observator; plasarea textelor în contextul comunității ucrainene din România. ● Respect și deschidere față de diversitate: situații de diversitate etnică, lingvistică, religioasă; limbaj adecvat dialogului intercultural; empatie și valorizarea celorlalte culturi; rolul limbii materne în păstrarea identității. ● Proiecte și produse culturale simple: prezentări despre tradiții ucrainene; mini-expoziții de simboluri; pagini de blog sau postări despre sărbători; podcasturi scurte despre obiceiuri de familie; explorarea patrimoniului local și european; utilizarea responsabilă a resurselor media pentru promovarea culturii. <p><i>Observații: nivel descriptiv și aplicat; accent pe identificare, observare, comparație simplă și reflecție personală.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identitate culturală ucraineană: sărbători/obiceiuri reprezentative; specificul comunicării nonverbale; muzică și dans – texte/fragmente suport. • Texte literare pe teme universale și civice (prietenie, democrație, drepturi); proverbe/zicători/anecdote ca reflectare a mentalității. • Schimb de informații despre specificul cultural (descrierea unei sărbători/eventiment de familie), evitarea stereotipiilor; identificarea și deconstrucția stereotipurilor. • Analiza critică a reprezentărilor culturii ucrainene în mass-media: tipuri de prejudecăți/distorsiuni; articol de analiză culturală bazat pe fapte; efectele discursului media asupra percepției; texte care cultivă etica, empatia, respectul.

Conținuturi

I. LITERATURA

1.1. Textele literare propuse pentru studiu provin atât din literatura clasică, cât și din literatura modernă, aparținând scriitorilor ucraineni din Ucraina și scriitorilor ucraineni din România. Se va asigura reprezentarea tuturor genurilor literare – liric, epic și dramatic – în vederea dezvoltării competențelor de receptare, interpretare și valorificare a diverselor forme de expresie artistică.

Pentru facilitarea înțelegerii și aprofundării conținutului artistic, anumite opere pot fi corelate cu ecranizările existente, disponibile pe platforme online (YouTube, prin linkuri incluse). Aceste resurse audiovizuale contribuie la formarea unei perspective interdisciplinare și la stimularea interesului pentru lectură.

Criterii de selecție a textelor:

- accesibilitatea conținutului în raport cu nivelul de dezvoltare intelectuală și culturală al elevilor;
- atractivitatea tematicii și a limbajului artistic;
- valoarea literară și estetică a textelor;
- varietatea autorilor și a curentelor literare reprezentate;
- echilibrul între volumul de lecturi propuse și timpul disponibil pe parcursul anului școlar.

Pe parcursul clasei a IX-a se vor studia, integral sau fragmentar, cel puțin ~~doi~~ ~~prezece~~ ~~doi~~ ~~prezece~~ texte literare, selectate din toate cele trei genuri literare – epic, liric și dramatic – de preferință din epoci diferite și reprezentative pentru evoluția literaturii ucrainene și a literaturii ucrainene din România. Pentru fiecare temă propusă, se recomandă studierea a cel puțin două opere literare, cu posibilitatea extinderii, la alegerea profesorului. Profesorul are libertatea de a extinde numărul de texte propuse și de a include texte suplimentare cu caracter ilustrativ, în funcție de particularitățile colectivului de elevi. În cadrul temei „Înțelepciunea populară în creațiile folclorice ucrainene”, pot fi realizate comparații între folclorul ucrainean din Ucraina și cel al ucrainenilor din România, urmărindu-se asemănările și diferențele de tematică și expresie artistică.

- **Înțelepciunea populară în creațiile folclorice ucrainene**

«Місяць на небі зірочки сяють» <https://www.youtube.com/watch?v=sKIA1qjAEso>
«Цвіте терен, цвіте терен» <https://www.youtube.com/watch?v=7myqZuEFyhM>
«Ой під вешнею, під черешнею» <https://www.youtube.com/watch?v=k1yB73ok5IE>
«Ой на горі вогонь горить» <https://www.youtube.com/watch?v=nKtSTrfK0OA>
«Ой летіла стріла» <https://www.youtube.com/watch?v=yBR5c1H3OOw>
«Ой на горі та й жінці жнуть» Історична пісня

- **File de istorie și imaginea eroului național în literatura ucraineană**

«Мій перший вірш написаний в окопі» Ліна Костенко
«Чорна Рада», Пантелеймон Куліш/ film «Чорна Рада»
<https://www.youtube.com/watch?v=ufHBXC5cPqA> (Телесеріал 1999)
«Кармелюк» Марко Вовчок
„Інтернат” Сергій Жадан
«De libertate» Григорій Сковорода

- **Idealurile tinereții și experiența iubirii**

«Мені тринадцятий минало» - Тарас Г. Шевченко
«Причинна» - Тарас Г. Шевченко
«Тополя» - Тарас Г. Шевченко
«Наталка Полтавка», Іван Котляревський/ film «Наталка Полтавка», (1978)
https://www.youtube.com/watch?v=JFII3_BuUS8
«Чого являється мені?» - Іван Франко
«Коли потяг у даль загуркоче» - Володимир Сосюра
«Рибалка» Петро Гулак-Артемівський

«Бригантина» - Олесь Гончар/ film «Смужка нескошених диких квітів» (1979)
<https://www.youtube.com/watch?v=nLeZy3n5sks&t=4764s>

- **Valorile familiale în raport cu societatea**

«Кайдашева сім'я» Іван Нечуй-Левицький/ film «Кайдашева сім'я» (1993)
<https://www.youtube.com/watch?v=NIOI-nmOUM&t=805s>

«Маруся» Григорій Квітка-Основ'яненко

«Садок вишневий коло хати» Тарас Г. Шевченко

«Сватання на Гончарівці» Григорій Квітка-Основ'яненко

«Бджола та Шершень», Григорій Сковорода

Вистава <https://www.youtube.com/watch?v=dbSm3J12Oys>

«Сто тисяч» Іван Карпенко-Карий/ film «Сто тисяч» (1958)

<https://www.youtube.com/watch?v=Vm8h6vadvpk&t=282s>

«Сліпий та зрячий» - Григорій Сковорода

«Мій дім» Михайло Волощук

«Прозичений кіт», «Гавт» - Михайло Михайлюк

«Наказ матері» - Михайло Волощук

«Спасибі» - Іван Ковач

«Рушничок що від мами» - Іван Арделіян

- **Natura ca sursă de inspirație și simbol al sufletului ucrainean**

«Пісня про рушник» Андрій Малишко

«Білі акації» Володимир СоАсюра

«Лісова пісня» Леся Українка/ film «Лісова пісня» (1981) <https://www.youtube.com/watch?v=z8pRPVrTjLE>

«Ви знаєте, як липа шелестить?» Павло Тичина

«Зачарована Десна» Олександр Довженко/ film «Зачарована Десна» (1964)

<https://www.youtube.com/watch?v=2Zi71vGuPw>

- **Dialog intercultural – valori comune în literatura ucraineană și literatura română**

Studiu comparativ: «Заповіт» Тарас Шевченко

«Май ам un singur dor» Mihai Eminescu (traducere în limba ucraineană)

Studiu comparativ: «Гей, рум'яні мої небокраї ...» Володимир СоАсюра

«Оаспеții primăverii» Vasile Alecsandri (traducere în limba ucraineană)

1.2. Texte nonliterare

Temele propuse sunt formulate astfel încât să dezvolte competențe de înțelegere, analiză critică, exprimare argumentativă și reflecție interculturală.

1. Comunicarea și identitatea personală

Analiza textelor nonliterare (articole, interviuri, bloguri) care evidențiază importanța limbii și comunicării în formarea personalității.

2. Mass-media și influența asupra societății

Studierea modului în care presa, rețelele sociale și publicitatea formează opinii și comportamente.

3. Tineretul și valorile contemporane

Interpretarea textelor argumentative, jurnalistice sau eseistice despre idealurile tinereții, educație, prietenie și responsabilitate socială.

4. Protecția mediului și responsabilitatea față de natură

Lectura și interpretarea articolelor de opinie, textelor informative și campaniilor ecologice.

5. Drepturile omului și libertatea de exprimare

Studierea textelor publicistice și civice care promovează toleranța, egalitatea și demnitatea umană.

II. LIMBĂ ȘI COMUNICARE

1. Producerea mesajelor orale și scrise

1.1 Exprimarea orală

Dialogul

•tipuri: discuția argumentativă, conversația cotidiană, dialogul formal/instituțional

•reguli ale dialogului: respectarea partenerului, ascultarea activă, alternarea replicilor, respectarea temei discuției

•tehnici ale dialogului eficient: formularea întrebărilor, clarificarea, reformularea, rezumatul

•adecvarea la situația de comunicare (partener, relație, context, canal)

•adecvarea la scopul comunicării (informare, negociere, persuasiune, dezbateri)

•structura dialogului: replica, perechi de replici, secvențe dialogate

•argumentare și contraargumentare în dialog

Monologul

•tipuri: relatare orală, descriere, prezentare, expunere argumentativă

- reguli ale monologului: contact vizual, claritatea ideilor, respectarea timpului, adaptarea la public
- tehnici ale monologului eficient: organizarea logică, utilizarea exemplelor, marcatori discursivi
- adecvarea la situația de comunicare și scop (informare, convingere, divertisment)
- structura: introducere, cuprins, încheiere

1.2 Exprimarea scrisă

- tipuri de texte: relatarea experienței personale, descriere, caracterizare, rezumat, eseu argumentativ structurat, jurnal de lectură, fișă de lectură, povestire, scrisoare, e-mail, text informativ, text publicitar, știre, anunț, cerere, completarea formularelor
- etapele redactării: documentarea, planul de idei, redactarea, revizuirea, forma finală
 - reguli generale: coerență și coeziune, adecvare la temă, registru adecvat, respectarea normelor ortografice, organizarea paragrafelor
 - reguli specifice în funcție de tipul de text (intenție comunicativă, structură, marcatori lingvistici)

1.3 Niveluri de constituire a mesajului

Fonetic

- pronunțarea corectă a cuvintelor ucrainene și a neologismelor
- accentul în limba ucraineană: rol, poziționare, particularități
- despărțirea în silabe
- elemente paraverbale în comunicarea orală

Ortografic

- folosirea corectă a majusculei
- regulile scrierii cu apostrof, cratima, litere dublate
- punctuația — utilizare și funcții în comunicare

Morfosintactic

- părțile de vorbire flexibile: substantiv (gen, număr, caz, funcții sintactice), articol, adjectiv, pronume, numeral, verb (moduri, timpuri, aspect, diateze)
- părțile de vorbire neflexibile: adverb, prepoziție, conjuncție, particulă, interjecție
- acordul gramatical în propoziție
- construcții corecte și evitarea calculilor lingvistice

Lexico-semantic

- sensul cuvintelor, câmpuri semantice
- sinonime, antonime, omonime, polisemia
- neologisme, arhaisme, regionalisme
- îmbogățirea vocabularului: derivare, compunere, împrumuturi
- utilizarea adecvată a cuvintelor în contexte comunicative
- evitarea pleonasmelor și confuziilor paronimice

Stilistico-textual

- registre stilistice: standard, colocvial, artistic, administrativ, științific, jurnalistic
- coerență și coeziune în discurs
- adecvarea stilului la situația de comunicare
- figuri de stil și rolul lor în exprimare

2. Receptarea mesajelor orale și scrise

2.1 Receptarea diverselor tipuri de mesaje

- schema comunicării (emitent, destinatar, mesaj, cod, canal, context, feedback)
- funcțiile limbajului
- receptarea mesajelor din mass-media — factori favorizanți și perturbatori
- strategii de ascultare activă și lectură eficientă

2.2 Niveluri ale receptării

- fonetic, ortografic, morfo -sintactic, lexical, stilistic
- identificarea ideilor principale și secundare
- relația între intenția autorului și mijloacele de exprimare
- diferențierea mesajelor ficționale și nonficționale
- interpretarea elementelor nonverbale și paraverbale

Sintaxa propoziției și a frazei

- părți principale și secundare ale propoziției
- clasificarea propozițiilor după structură, scop, modalitate
- coordonarea și subordonarea în frază
- marcatori ai relațiilor sintactice
- punctuația în structuri sintactice complexe

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul de predare-învățare-evaluare pentru disciplina Limba și literatura maternă ucraineană, clasa a IX-a, se bazează pe dezvoltarea competențelor generale și specifice, cu accent pe utilizarea funcțională a limbii materne, pe formarea gândirii critice și pe valorizarea identității culturale ucrainene în context multicultural.

1. Principii generale de organizare a demersului didactic

Se recomandă ca activitatea didactică să aibă la bază următoarele principii:

- abordare comunicativ-funcțională a limbii: situații reale sau verosimile de comunicare, în care elevii folosesc limba maternă ucraineană pentru a înțelege, a exprima, a negocia și a crea sens;
- integrarea limbă-literatură-cultură, prin selectarea de texte (literare și nonliterare) care permit dezvoltarea simultană a competențelor de receptare, producere și reflexie asupra valorilor culturale;
- centrul pus pe elev: elevii sunt puși în situații de explorare, discuție, realizare de produse, negociere de sens, nu doar de reproducere de informații;
- progresie și diferențiere: activitățile se planifică în trepte (de la sarcini de identificare/descriere la interpretare și argumentare), ținând cont de ritmul de învățare și de nivelul de competență al elevilor;
- contextualizare culturală și interculturală: textele și sarcinile de lucru pornesc de la experiența comunității ucrainene din România, plasând-o în dialog cu spațiul românesc și european.

Trunchiul comun vizează nivelul funcțional, accesibil tuturor elevilor, în timp ce curriculumul de specialitate permite aprofundarea aspectelor lingvistice și literare, adecvate profilului filologic.

2. Strategii de abordare a domeniilor de conținut

a) Comunicare orală

- Se recomandă organizarea unor situații autentice de comunicare (conversații tematice, interviuri, dezbateri simple, prezentări scurte) care să valorifice temele de interes pentru adolescenți: școală, familie, prietenie, identitate, comunitate.
- Pentru dezvoltarea ascultării active și a exprimării orale, profesorul va alterna:
 - activități frontale (discuții dirijate, brainstorming),
 - activități în perechi și în grup (jocuri de rol, micro-dezbateri, simulări de interviuri).
- Se sugerează utilizarea constantă a resurselor audio/video (fragmente de emisiuni, podcasturi, poezie recitată, cântece), cu sarcini clare: notarea ideilor esențiale, identificarea tonului, a registrelor, a elementelor nonverbale.

b) Scriere și redactare

- Scrierea se abordează ca proces, nu doar ca produs final: planificare – redactare – revizuire – prezentare.
- Profesorul va utiliza texte model (scrisori, mesaje, articole, compuneri narative/descriptive, texte argumentative simple) pentru a evidenția:
 - structura (introducere-cuprins-încheiere),
 - coeziunea (conectori, reluări),
 - adecvarea vocabularului la situația de comunicare.
- Se recomandă combinarea sarcinilor de scriere funcțională (cerere, e-mail, anunț, mesaj digital) cu sarcini de scriere creativă (jurnal, monolog interior, minieseu reflexiv, rescriere de final, schimbare de perspectivă).
- Revizuirea textului se poate realiza prin:
 - autoevaluare ghidată (liste de verificare simple),
 - evaluare între colegi, pe criterii clare (claritate, coerență, corectitudine).

c) Lectură și interpretarea textului

- Se recomandă folosirea unor strategii variate de lectură (globală, selectivă, detaliată), pe texte literare și nonliterare, cu sarcini adaptate competențelor specifice:
 - identificarea ideilor principale și secundare;
 - completarea de tabele, hărți conceptuale, diagrame Venn;
 - formularea opiniilor personale, sprijinite pe exemple din text.
- Analiza textelor literare propuse (Shevchenko, Dovjenko, Nechui-Levytka, Franko, Lesia Ukrainka, scriitori ucraineni din România) va pune accent pe:
 - teme și motive apropiate de experiența elevilor (adolescență, familie, natură, identitate, destin);
 - structuri narative simple (personaje, conflict, punct de vedere, spațiu, timp);
 - valori morale și culturale, discutate în raport cu realitatea actuală.
- Se recomandă activități care să transforme elevul din receptor pasiv în cititor activ:
 - întrebări deschise;
 - fișe de lectură;
 - discuții în cerc;
 - adaptări dramatizate;
 - minipostere/infografice cu ideile principale.

d) Elemente de construcție a comunicării

- Conținuturile de gramatică, lexic și ortografie se recomandă a fi integrate contextual, pornind de la textele citite sau produse de elevi, nu ca liste de reguli izolate.
- Se vor utiliza:
 - exerciții de observare și descoperire a regulilor (inductiv),
 - sarcini de corectare ghidată a unor texte cu greșeli frecvente,
 - activități de transformare a enunțurilor (schimbarea timpului, persoanei, registrului, structurii frazei).
- Mijloacele stilistice se abordează la nivel funcțional (Ce efect produce metafora? Cum schimbă tonul o anumită comparație?), fără teoretizare excesivă.

e) Elemente de interculturalitate

- Textele selectate vor urmări reflectarea identității culturale ucrainene (familie, tradiții, simboluri, spații culturale, scriitori ucraineni din România) și plasarea acestora în dialog cu alte culturi.
 - Se recomandă:
 - activități comparative (text ucrainean ↔ text românesc/european pe aceeași temă);
 - proiecte culturale simple (expoziții de simboluri, prezentări despre sărbători, rubrici digitale dedicate comunității);
 - discuții ghidate privind stereotipurile și modul în care acestea pot fi deconstruite critic, cu ajutorul textelor și al resurselor media.
3. Rolul atelierelor de creație și al întâlnirilor cu scriitori

Componenta de „Ateliere de creație” va fi gândită ca spațiu de sinteză și aplicare a competențelor dobândite:

- realizarea anuală a cel puțin două proiecte (individuale sau de grup), care să integreze:
 - lectură și interpretare de texte,
 - scriere creativă,
 - prezentare orală,
 - elemente de documentare culturală.
- Întâlnirile cu poeți, prozatori, jurnaliști, traducători sau alți oameni de cultură ucraineni vor fi pregătite prin:
 - documentare prealabilă (fișe de autor, interviuri, fragmente de operă),
 - formularea de întrebări de către elevi,
 - realizarea ulterioară de produse (eseuri reflexive, cronici, interviuri scrise, înregistrări audio/video).

Aceste activități au rolul de a transforma elevii din consumatori de text în creatori și mediatori de cultură, evidențiind potențialul profesional al limbii materne (scriitor, traducător, jurnalist, editor, profesor, mediator cultural).

4. Utilizarea resurselor digitale și media

Pentru dezvoltarea competențelor digitale și media, se recomandă:

- integrarea resurselor digitale (platforme educaționale, biblioteci online, arhive media) în sarcinile de lectură, documentare și scriere;
- utilizarea de instrumente digitale simple pentru:
 - realizarea de prezentări (slideshow-uri, afișe digitale),
 - podcasturi scurte,
 - postări și comentarii în medii controlate (blog de clasă, padlet, revistă digitală a clasei/școlii);
- abordarea critică a mesajelor media:
 - identificarea intenției emițătorului;
 - analiza credibilității surselor;
 - recunoașterea prejudecăților, a distorsiunilor și a stereotipurilor culturale.

5. Diferențiere și sprijin pentru învățare

Având în vedere heterogenitatea clasei, se recomandă:

- varietate de sarcini (de dificultate crescătoare), astfel încât elevii cu ritm diferit de învățare să poată reuși și progresa;
- utilizarea unor suporturi vizuale și grafice (scheme, hărți de idei, tabele comparative) pentru elevii care au nevoie de sprijin suplimentar;
- încurajarea elevilor cu performanțe ridicate să participe la:
 - activități extinse (lecturi suplimentare, proiecte culturale),
 - concursuri, cercuri de lectură, reviste școlare.

6. Evaluare

Evaluarea se va realiza în mod continuu și echilibrat, prin:

- evaluare formativă:
 - întrebări și discuții în timpul activităților,
 - fișe de lucru,

- autoevaluare și evaluare între colegi;
- evaluare sumativă:
 - lucrări scrise (texte funcționale, compuneri, interpretări de text, eseuri scurte),
 - probe orale (lectură expresivă, prezentare, argumentare),
 - produse realizate în cadrul atelierelor de creație și al proiectelor culturale.

Se recomandă utilizarea unor criterii clare și comunicate elevilor (rubrici, grile) care să ia în considerare:

- corectitudinea lingvistică;
- coerența și adecvarea mesajului;
- capacitatea de argumentare;
- creativitatea și implicarea în activitățile de învățare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Авраменко, Олександр, *Українська мова- Теорія в таблицях для НМТ, ЗНО*, Editura «Грамота», Kiev, 2023.
- Авраменко, Олександр, Блажко, Марія, *Українська мова та література*, Editura «Грамота», Київ, 2022.
- Бондаренко, Л. М. -*Уроки української мови: нові технології в навчанні*. Editura “Освіта”, 2017
- Витвицька, Світлана, *Українська література – комплексна підготовка до ЗНО*, Editura «~~Підручники~~Підручники і посібники», ~~Тернопіль~~Ternopol, 2022
- Глазова О.П., Дика Н.М., *Українська мова -підготовка до ЗНО*, Видавничий дім «Освіта», 2019.
- Гончаренко, С. -*Сучасні методи навчання української мови у школі*. Editura „Молодь”, 2019.
- Заболотний Олександр, Заболотний Віктор, *ПравельнеПравильне мовлення*, Editura «Літера», Київ, 2020
- Золочевська, Н.В., *Українська література – зошит інтенсив*, Editura «~~Аксіома~~Аксіома», Кам’янець-~~Подільський~~Подільський, 2020
- Кідещук, Іван, *Українська мова – посібник для IX-го класу*, Editura RCR EDITORIAL, București, 2013
- Коваль, Анна, Суржук, Тетяна, *Методика викладання української мови. Навчальний посібник*, Editura «Навчальна книга - Богдан», 2010
- Коваль Г.П., Деркач Н.І, Наумчук М.М., *Методика викладання української мови*, Видавництво Астон, Тернопіль, 2011
- Кочергіна, Н. Г. -*Методика навчання української мови*. Editura „Знання”, 2015.
- Морар, О. -*Стандарти освіти в Україні: особливості викладання української мови*. Editura „Освіта”, 2020.
- Оришин, Раїса, Залюбовська ~~Людмила~~Людмила, *Українська література, 9 клас*, Editura «~~Підручники~~Підручники і посібники», ~~Тернопіль~~Ternopol, 2021,
- Олексієнко, Л.П., *Українська література –підготовка до ЗНО*, Editura «Освіта», Kiev, 2022
- Починок, Юлія, *Методика викладання української літератури у світовому контексті. 5-11 класи*", Editura «Навчальна книга - Богдан», 2020
- Пультер, Станіслав, Лісовський, Антон, *Методика викладання української літератури*, , Editura «~~Підручники~~Підручники і посібники», ~~Тернопіль~~Ternopol, 2011
- Радченко, О.І., Орлова, О.М., Орлова, *Українська література – ДПА+ЗНО*, Editura «Літера», Kiev, 2020
- Сокол, Т. В. -*Педагогічні аспекти викладання української мови*. Editura „Педагогіка”, 2016
- Шевченко, О. В. -*Культура мовлення і стилістика української мови*. Editura „Наукова думка”, 2018.

<https://dovidka.biz.ua>

<https://zno.if.ua/?p=6481>

<https://www.ukrlib.com.ua>
<https://www.ukrtvory.com.ua>
<https://naurok.com.ua>
<https://vseosvita.ua>
<https://lms.e-school.net.ua>
<https://www.schoollife.org.ua>
<https://filologukraine.ucoz.ua>

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRAINICIUC ANTONETA CORNELIA	Prof., grad didactic I	Colegiul Tehnic „Lațcu Vodă” Siret, Suceava
COVACI ANA-MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
MANZUR VIOLETA	Prof., grad didactic I	Liceul Teoretic „Iulia Hașdeu” Lugoj, Timiș
KRAUCSUK MIHAELA	Prof., grad didactic I	Liceul Pedagogic „Taras Șevcenko” – Sighetu Marmației, Maramureș
SAUCIUC ILIE	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
MARTINEAC DELIA MIHAELA	Prof., grad didactic I	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Suceava
SZABO-CONDREI MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Timiș
STIUBIANU ANCA MARIANA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Bălcăuți, Suceava
BOBIC LIVIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Sacu, Caraș-Severin
BOBIC MIHAI	Prof., grad didactic I	Liceul Tehnologic "Decebal" Caraș-Severin
ȘTEFAN MARIA ⁽¹³⁾	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Remeți, Maramureș ⁽¹⁴⁾

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI⁽¹⁵⁾

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
BILICI MARIANA	Consilier, prof.	Ministerul Educației și Cercetării

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană maternă – clasa a IX-a, trunchi comun (TC)/curriculum de specialitate (CS) pentru filiera teoretică, profilul uman, specializarea/calificarea profesională filologie.

NISTOR CONSTANTIN-
CIPRIAN

BIVOLARU ALIONA

Consilier, prof. Dr.

Conf. Univ. Dr.

Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare

Universitatea din București